

dr hab. Bogna Czerwińska-Szymula, prof. aMuz
Dziedzina sztuki
Dyscyplina artystyczna: sztuki muzyczne
Akademia Muzyczna im. Stanisława Moniuszki w Gdańsku
Wydział Instrumentalny
Katedra Kameralistyki

Gdańsk, 29.06.2024

RECENZJA
pracy doktorskiej pana Xudong Bai

Zleceniodawca recenzji:

Rada Dyscypliny Artystycznej Uniwersytetu Muzycznego Fryderyka Chopina, pismo z dnia 8 kwietnia 2024 r. Zlecenie podjęte na podstawie nowej ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (t.j. Dz.U. z 2023 r. poz. 742, z późn. zm.), w związku z powierzeniem mojej osobie funkcji recenzentki w przewodzie doktorskim pana **Xudong Bai**.

Wraz z pismem informującym mnie o powyższym, otrzymałam:

- pracę dokorską – dzieło artystyczne wraz z jego opisem w języku polskim oraz znacznie skróconą wersję opisu w języku angielskim pt.: „**Studium partii fortepianowej w chińskiej pieśni artystycznej do słów klasycznej poezji chińskiej. Analiza interakcji między pianistą i wokalistą.**”

Ocena pracy doktorskiej

Mam duże zastrzeżenia do sposobu przygotowania materiałów do recenzji przez doktoranta. Dołączone dzieło artystyczne znajduje się na nieopisanej płycie. W opisie dzieła brakuje informacji, co dokładnie stanowi dzieło artystyczne niniejszej pracy doktorskiej. Nie ma adnotacji co znajduje się na dołączonej płycie, jakie utwory i przez kogo skomponowane, kto wykonuje utwory umieszczone na płycie, wreszcie kiedy, gdzie i przez kogo została ona nagrana. Dopiero analizując opis dzieła artystycznego i wnikliwie porównując znajdujące się tam przykłady, można skonkludować, że jego ostatni rozdział (5 rozdział) o tytule: *Analiza wybranych pieśni artystycznych do tekstów chińskiej klasycznej poezji* opisuje zawarte na płycie utwory. Taki stan rzeczy oceniam jako nieodpowiedni w procesie kwalifikującym do nadania stopnia doktora. Wszak są to podstawowe informacje, co stanowi *clou* pracy doktorskiej. Ponadto, do dzieła artystycznego wraz z jego opisem nie zostały dołączone żadne nuty prezentowanych dzieł, a przykłady nutowe znajdujące się we wspomnianym, ostatnim

rozdziale, stanowiły najczęściej tylko krótkie fragmenty prezentowanych utworów. Dzieła prezentowane przez doktoranta nie są łatwo dostępnymi w naszym kręgu kulturowym, zatem powinny zostać dołączone dla umożliwienia rzetelnej analizy recenzenta. Własną inicjatywą uzyskałam wspomniane partytury, by móc zrealizować powierzone mi zadanie.

Dzieło artystyczne:

Zarejestrowane na płycie CD dzieło artystyczne zawiera następujące utwory:

1. Pieśń człowieka z Yue (Yueren ge) – Liu Qing
2. Guanju – Zhao Jiping
3. Kwiaty nie są kwiatami (Hua fei hua) - Huang Zi
4. Most klonowy nocą (Feng qiao ye bo) - Li Yinghai
5. Myśli cichą nocą (Jing ye si) - Zhao Liping
6. Trzy refreny przełęczu Yangguan (Yangguan sandie) - Wang Zhenya
7. Spinka do włosów wyglądająca jak feniks (Chai tou feng) - Zhou Yi
8. Żyję u źródeł rzeki Jangcy (Wo zhu Changjiang tou) - Qing Zhu
9. Rzeka płynie na wschód (Dajiang dongqu) - Qing Zhu
10. Pieśń o czerwonej fasoli (Hong dou ci) - Liu Xue'an
11. Trzy życzenia róży (Meigui sanyuan) - Huang Zi
12. Naucz mnie, jak o nim nie myśleć (Jiaowo ruhe bu xiang ta) - Zhao Yuanren

Jak wspomniałam powyżej – nie ma informacji kto wziął udział w realizacji nagrania. Pod koniec opisu dzieła artystycznego, w podziękowaniach, można przeczytać, że autor jest wdzięczny Wei Qi i Jinghua Shi za wspólne wykonania pieśni, zatem można domniemywać, że te osoby nagrywały pozostałe partie. Nie ma również informacji w jakiej sali nagranie zostało dokonane, kiedy i kto był reżyserem dźwięku tej produkcji.

Dzieło artystyczne prezentuje wybór reprezentatywnych pieśni chińskich do słów chińskiej poezji klasycznej. Są to czołowe dzieła słynnych chińskich kompozytorów, często wykonywanych w Chinach, o czym informuje w opisie dzieła artystycznego doktorant.

Zawarty na płycie CD materiał oceniam jako nierówny pod względem artystycznym. Nagrania niektórych pieśni są bardzo dobre pod wieloma względami, inne określiłabym jako jedynie poprawne. Słychać szczególnie dysproporcje pomiędzy sopranistkami (różne osoby wykonują partie wokalne) i zwłaszcza z jednym głosem pianista osiąga bardzo satysfakcjonujący efekt wykonawczy. Jako najlepiej zrealizowane pieśni oceniam: „Pieśń człowieka z Yue”, „Guanju”, „Most klonowy nocą”, „Myśli cichą nocą”, „Żyję u źródeł rzeki Jangcy”. Partia fortepianu jest w nich grana w bardzo dobrych proporcjach z wokalistką, pięknym dźwiękiem i bardzo płynną frazą. Pieśni są prezentowane w taki sposób, iż w pełni można docenić ich walor artystyczny, co jest najlepszym probierzem danej interpretacji. Rodzaj brzmienia głosu śpiewaczki, występującej w tych pieśniach i jej sposób kształtowania swego głosu – bez nadmiernej vibracji, w sposób prosty, a pełen wyrazu, oddaje w pełni przekaz treści poetyckiej utworów i wydaje się być najbardziej adekwatny do kompozycji muzycznych tego kręgu kulturowego. Pianista frazuje z lekkością, umiejętnie, a nie nadmiernie

posługując się agogiką, operuje szlachetnym brzmieniem i adekwatnie odmalowuje nastrój i wyraz prezentowanych utworów. Narracja jest prowadzona bardzo naturalnie i przekonująco przez obu muzyków. Nie mam też żadnych zastrzeżeń do sposobu partnerowania sobie obu tych wykonawców. Chciałabym podkreślić ich wycucie czasu muzycznego i wrażliwość na barwy głosu i fortepianu.

Nagrania pozostałych pieśni różnią się w zauważalnym stopniu od tych wymienionych powyżej. Są gorsze proporcje, wyraźny brak płynności i np. zbyt duża jednorodność brzmieniowa synkopowanego akompaniamentu środkowego głosu w partii fortepianu (w pieśniach „Kwiaty nie są kwiatami”, „Trzy refreny przełęczy Yangguan”). Jest gorszy barwowo dźwięk fortepianu, wyczuwalne jest motywiczne myślenie o interpretacji - brak szerszego spojrzenia na całą kompozycję i uzyskania indywidualnego brzmienia każdej z pieśni. Jak było wspomniane – nie ma informacji, kto dokonywał realizacji nagrania pieśni, ale mam wrażenie, że byli to różni reżyserzy dźwięku i również w tym aspekcie słychać rozbieżność. Interpretacja zdaje się być dość przypadkowa, nie ma jednolitości i wspólnego dążenia do określonego efektu brzmieniowego. W pieśniach „Rzeka płynie na wschód”, „Trzy życzenia róży” i „Naucz mnie, jak o nim nie myśleć” występuje śpiewaczka o najbardziej dramatycznym i rozwibrowanym głosie mniej pasującym do tego rodzaju kompozycji. W dwóch ostatnich pieśniach towarzyszą również skrzypce, których barwa i sposób frazowania nie są wspierające w uzyskaniu najlepszego artystycznego efektu.

Podsumowując, stwierdzam, że dzieło artystyczne i sposób jego realizacji spełnia wymogi artystyczne stawiane doktorantom. Zawiera co prawda pieśni realizowane w sposób prawidłowy acz niewyszukany, ale występują w nim też utwory, które budzą uznanie.

Opis dzieła artystycznego:

Opis dzieła artystycznego składa się z pięciu rozdziałów, wstępu i podsumowania. Doktorant podejmuje w nim próbę zbadania partii fortepianu oraz współzależności pianisty z wokalistą w chińskich pieśniach artystycznych do słów klasycznej poezji chińskiej.

Do opisu dzieła artystycznego mam szereg zastrzeżeń. Mając na uwadze, że powinien być to opis dzieła artystycznego, a nie rozprawa doktorska, proporcje są w nim źle wyważone. Największa część opisu to informacje ogólne, w tym dużo odcinków to dane wręcz słownikowe, z zakresu podstawowej wiedzy o historii muzyki, nie wnoszące nowych informacji do dziedziny. Występują truizmy, kolokwializmy, niedorzeczności nie przystające do pracy, która ma skutkować przyznaniem stopnia doktora, takie jak np.:

- „Schubert był dobry w” (s. 24 opisu);
- „Na początku jedenastego taktu utworu lewa ręka długo gra ósemki, podczas gdy prawa wykonuje stosunkowo zwarte szesnastki, co pomaga stworzyć wyraźny kontrast między melodią i nutami granymi lewą i prawą ręką” (s. 63, dodatkowo jest to zbędny opis utworu, który nie stanowi dzieła artystycznego);
- „Podsumowując, że ogólna koncepcja pieśni Shi Guangnana była określana na podstawie treści: wszystko służyło wyrażaniu treści utworu.” (s. 70, cytat dosłowny);

- „Punkt podparcia oddechu śpiewaków znajduje się w talii ciała i brzuchu, klatce piersiowej. We wspomnianym tutaj wsparciu chodzi o to, że podczas śpiewania faktura akompaniamentu nie będzie rosła razem z wysokością melodii. Jeżeli uważnie wsłuchamy się w bogatą strukturę faktury, okaże się, że podtrzymywany bas – to znaczy posiadające efekt harmoniczny połączenie dolnej nuty akordu- nie będzie w połączeniu z basem obecnym w zapisie harmonicznym większym niż skok o cztery stopnie.” (s. 96, cytata dosłowny);
- „Muzyka fortepianowa pełni ważną rolę w rozwijaniu muzyki w utworze. Przed punktem kulminacyjnym, muzyka fortepianowa napędza wszystkie emocje, a kiedy utwór osiąga punkt kulminacyjny, muzyka fortepianowa również wchodzi w ten kulminacyjny moment.” (s. 100);
- „Arpeggia muszą być grane w sposób ciągły, solidny i szczerzy” (s. 108);
- „Podczas gry należy skoncentrować się na opuszkach palców, grać słabo, a potem mocno, gdy muzyka osiąga punkt kulminacyjny” (s. 109);
- „Utwór kładzie nacisk na siłę, użycie palców na klawiaturze i użycie pedałów, które to elementy ‘napędzają’ nastrój muzyki” (s. 115);
- „Mocne uderzenie w drugim takcie jest umiarkowanie słabe, potem mocne, a potem zwalnia” (s. 122);
- „Chociaż nie ma tu notacji informującej, że należy grać z dużą siłą, nastrój utworu sugeruje, że powinien być on grany z siłą, nastrój utworu sugeruje, że powinien on być grany ‘najpierw ciasno, a potem w sposób rozluźniony’, układ siły powinien więc wyglądać tak: słabo -trochę silniej – silnie, stopniowo wprowadzając słuchacza w tematykę utworu” (s. 134, cytata dosłowny).

Ponadto, w opisie dzieła muzycznego większość pieśni nie ma przytoczonego tekstu poetyckiego. Wielokrotnie omawiane są utwory, które nie stanowią elementu dzieła artystycznego. Dodatkowo opisywane fragmenty nie są poparte przykładami nutowymi, nie ma więc możliwości zrozumienia lub zweryfikowania tych opisów (np. s. 80).

Praca zawiera też liczne błędy z zakresu teorii muzyki, jak np. notoryczne mylenie terminu metrum z terminem rytm, często pojawiające się sformułowanie „akordy kolumnowe”, zwrot „progresja akordu I⁷ do I” (s. 66 i dotyczy to utworu, który nie jest elementem dzieła artystycznego), sformułowanie „nuta szkieletowa” (s. 148), zamiast terminu „łącznik” lub „rozwińnięcie” – słowo „przejście” (np. s. 84). Opisywane jest, iż zmienia się rozpiętość melodii, podczas gdy w przykładzie nutowym widać, że jej ambitus jest wciąż ten sam (s. 99), również doktorant sygnalizuje zmianę metrum podczas gdy nic takiego nie występuje (s. 99). Pojawia się określenie tonacji utworu jako c-moll, a trzy zdania później jako D-dur (prawidłowa jest ta druga informacja, s. 112). Pieśń „Spinka do włosów wyglądająca jak feniks” ma źle zidentyfikowaną tonację. Autor stwierdza, że dana pieśń dzieli się na pięć części, by w następnym akapicie wyszczególnić jedynie cztery z nich (s. 114-115). Określa składnik formy jako „pół-zakończenie” (s. 129) lub stwierdza, iż pierwszy takt jest „niekompletny”, podczas gdy jest to przedtakt (s. 140).

Ponadto występują sformułowania takie jak:

- „pierwsza fraza kończy się w górnej połowie nuty piątego stopnia tonacji” (s. 129);
- „Utwór dzieli się na część górną i dolną, każda z nich opowiada o czymś innym” (s. 136);
- „Jedenastu taktom na końcu utworu towarzyszą triole, kropki i akordy kolumnowe, przy czym kropki odgrywają rolę przejściową do triol i akordów kolumnowych, podkreślając kumulujące

się emocje” (s. 138, zapewne autor miał na myśli rytm punktowany, ale i tego nie można zweryfikować, bo nie ma przykładu nutowego do tego fragmentu opisu).

Rozdział 2.1 zatytułowany „Podsumowanie rozwoju klasycznej chińskiej poezji i pieśni artystycznych” nie jest podsumowaniem, a zawiera obszerne fragmenty dokładnie tych samych treści z wcześniejszych rozdziałów, napisanych tylko nieco innym doбором słów (porównanie stron 35-45 ze stronami 47-51 opisu dzieła). Zresztą powtórzeń tych samych informacji jest znacznie więcej na przestrzeni całej tej pracy.

Analizując różne aspekty pieśni doktorant niejednokrotnie wskazuje badany fragment słowami tekstu pieśni po polsku, natomiast w przykładzie nutowym, umieszczonym zaraz pod tym opisem, są słowa po chińsku, zatem nie można zrozumieć, o czym autor pisze.

W opisie dzieła artystycznego jest też bardzo dużo błędów stylistycznych – powtórzeń tych samych słów w jednym zdaniu, licznych błędów fleksyjnych oraz błędnych językowo sformułowań, jak choćby:

- „pianista może poprzez zmiany w użyciu pedałów i klawiszy może znacznie poprawić poziom występu wokalisty” (s. 13);
- „praca klawiszy, pedałów” (s. 15, s. 105);
- „grana na lewej ręce” (wielokrotnie powtarzające się stwierdzenie);
- „utwory zawierające dużą słyszalność” (s. 59);
- „pogłębić poczucie głębi” (s. 128).

Liczne rażące niedbałości i błędy językowe związane z powtarzaniem tych samych słów to np.:

- „Poza etapem ‘przygotowawczym’, powinno się również zwracać uwagę na problemy pojawiające się ‘na bieżąco’ podczas występu, dostosowywać powinniśmy również zwracać uwagę na problemy pojawiające się podczas występu i reagować na nie i dostosowywać się do nich na bieżąco” (cytowanie dosłowne, s. 88);
- „Opis dźwięku *guqin*u można opisać posługując się opisem głosu śpiewaczki Han E [...]” (s. 127).

Podobnie błędnych zdań jest wiele w tej pracy.

Obserwuje się też liczne błędy graficzne – przede wszystkim brak jakichkolwiek opisów przykładów nutowych (które takty i z jakiej pieśni są przytaczane). Co dodatkowo zastanawia i dziwi, na stronie 145 opisu dzieła pojawia się sformułowanie „(jak pokazano na rys. 3-2)” a później „(rys. 3-4)” oraz na stronie 153 sformułowanie „(jak na przykładzie nr 8)”, lecz w całym opisie żaden przykład nie jest w jakikolwiek sposób ponumerowany... Dodatkowo są liczne niepotrzebne kropki, spacje lub braki spacji, cytaty bez opisanie ich przypisami, urwane zdanie bez kontynuacji (s. 67).

By oddać skalę tych błędów napiszę, że prawie każda strona jakiś zawiera, a często jest ich też kilka w obrębie jednej strony.

Błędem, który również dyskredytuje tę pracę jest fakt, że autor opisuje inną wersję utworu niż ta, która jest nagrana na dołączonej płycie CD. Podane w opisie dzieła artystycznego przykłady nutowe pieśni „Guanju” Zhao Jipinga nie są tożsame z muzyką, którą słychać w nagraniu. Podobna nieprawidłowość, choć na znacznie mniejszą skalę, istnieje w pieśni „Spinka do włosów wyglądająca jak feniks” (Chai tou feng) gdzie cztery takty z przykładu nutowego cytowanego w opisie są inne, niż w nagraniu dzieła artystycznego (brakuje w nich jednego głosu). W pieśni „Trzy życzenia róży” (Meigui sanyuan) doktorant ani razu nie wspomina o pojawiającym się (pierwszy raz), dodatkowym instrumencie w tym utworze –

skrzypcach. Ponadto pokazany w przykładzie nutowym (zaledwie 5-cio taktowym) fragment tego utworu zawiera wersję nut bez partii skrzypcowej. Pomijając dość oczywisty fakt konieczności zauważenia w opisie dzieła artystycznego tak istotnej zmiany, jaką jest obecność dodatkowego instrumentu, należałoby też opisać jak wpływa to na brzmienie i odbiór prezentowanego utworu.

Analiza biografii opisu dzieła artystycznego skłania do konkluzji, iż pieśni stanowiące to dzieło, są już w wielu pracach szczegółowo opisane. Ponadto prezentowane treści, pomijając sposób ich napisania, w mojej ocenie nie wnoszą wystarczająco oryginalnego rozwiązania problemu naukowego. Rozdział piąty, który powinien stanowić istotę niniejszej pracy, zawiera mało znaczące dla dziedziny treści, które nie są odkrywcze i są prezentowane bez pogłębionej, badawczej analizy. Niejednokrotnie prezentowane uwagi wykonawcze i interpretacyjne są zbyt podstawowe jak na naukową publikację. W pracy są liczne, zbyt ogólne stwierdzenia czy powtarzane informacje, niedostatek podsumowań cytowanych informacji, własnych odniesień i analiz autora. Brak szczegółów, które stanowiłyby ciekawy, nowo zbadany materiał. Nierzadko nie ma dowodów (przykładów nutowych) na postawione teze. Praca jest napisana w sposób chaotyczny i bardzo niedbały.

Podsumowując, wymienione wyżej czynniki podają w wątpliwość czy doktorant wykazuje się umiejętnością samodzielnego prowadzenia pracy naukowej. Wskazane powyżej liczne błędy z zakresu teorii muzyki nie mogą być też potwierdzeniem wiedzy teoretycznej doktoranta. Opis pracy doktorskiej z tak licznymi błędami i brakiem szczegółowych, w sposób naukowy przeprowadzonych analiz, trudno zakwalifikować jako spełnienie warunku oryginalnego rozwiązania problemu naukowego. We wstępie opisu jest zasygnalizowany zakres badań i oczekiwane efekty, niemniej sposób realizacji postawionych celów w treści pracy, budzi duże zastrzeżenia.

Konkluzja:

Pracę doktorską pana Xudong Bai oceniam negatywnie. Choć dzieło artystyczne może stanowić oryginalne dokonanie artystyczne, to jego opis takim nie jest. Stwierdzam, że Doktorant nie wykazał się szeroką wiedzą teoretyczną, jak również umiejętnością samodzielnego prowadzenia pracy artystyczno-naukowej, tym samym nie spełnił wymagań art. 187 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 742 z późn. zm.).

dr hab. Bogna Czerwińska-Szymula